

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐỖ THỊ MINH

**VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM DẠY HỌC HIỆN ĐẠI THIẾT KẾ
BÀI HỌC CHƯƠNG “KHÚC XẠ ÁNH SÁNG” VẬT LÝ 11
NHẪM PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC, TỰ LỰC
CỦA HỌC SINH THPT MIỀN NÚI**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên, năm 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ĐỖ THỊ MINH

**VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM DẠY HỌC HIỆN ĐẠI THIẾT KẾ
BÀI HỌC CHƯƠNG “KHÚC XẠ ÁNH SÁNG” VẬT LÝ 11
NHẪM PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC, TỰ LỰC
CỦA HỌC SINH THPT MIỀN NÚI**

Chuyên ngành: Lí luận và Phương pháp dạy học Vật lý

Mã số: 60 44 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Tô Văn Bình

Thái Nguyên, năm 2014

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin chân thành cảm ơn:

Thầy giáo **PGS. TS. Tô Văn Bình** đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ trong suốt thời gian thực hiện đề tài.

Ban giám hiệu trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, các thầy cô giáo trong khoa Sau đại học, khoa Vật lí, thư viện trường Đại học Sư phạm đã tạo mọi điều kiện cho việc học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Các trường: THPT Việt Vinh; THPT Kim Ngọc, các đồng nghiệp, các em học sinh đã tận tình giúp đỡ trong quá trình tìm hiểu thực tế và kiểm nghiệm đề tài.

Toàn thể gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã quan tâm, giúp đỡ và động viên!

Em xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả

Đỗ Thị Minh

MỤC LỤC

Trang

Trang bìa phụ	
Lời cảm ơn	
Mục lục.....	i
Danh mục chữ viết tắt, kí hiệu	ii
Danh mục bảng biểu.....	iii
Danh mục các hình.....	iv
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM DẠY HỌC HIỆN ĐẠI THIẾT KẾ BÀI HỌC NHẢM PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC, TỰ LỰC CỦA HỌC SINH THPT MIỀN NÚI.....	5
1.1. Tính tích cực, tự lực của học sinh.....	5
1.1.1. Tính tích cực của học sinh.....	5
1.1.2 Tính tự lực của học sinh	9
1.2. Quan điểm dạy- học trong dạy học hiện đại	15
1.2.1. Sự tương tác giữa người dạy, người học và đối tượng dạy học.....	15
1.2.2. Chức năng của hoạt động dạy và hoạt động học trong dạy học hiện đại	17
1.3. Tổ chức hoạt động dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh THPT miền núi	19
1.3.1. Một số đặc điểm của học sinh THPT miền núi.....	19
1.3.2. Sử dụng các phương pháp và phương tiện dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, tự lực cho học sinh THPT miền núi	20
3.2.2. Hình thức thảo luận nhóm. [16, 15].....	27
3.2.3. Phát huy tính tích cực, tự lực khi sử dụng thí nghiệm trong dạy học [.....	28
1.4. Thiết kế bài học.....	31
1.4.1. Thiết kế mục tiêu học tập	31
1.4.2. Thiết kế nội dung học tập	33
1.4.3. Thiết kế các hoạt động của người học	34

1.4.4. Thiết kế các phương tiện giảng dạy- học tập và học liệu	34
1.4.5. Thiết kế tổng kết và hướng dẫn học tập.....	34
1.4.6. Thiết kế môi trường học tập	35
1.5.2. Phương pháp điều tra.....	37
Kết luận chương 1	42
Chương 2: VẬN DỤNG QUAN ĐIỂM DẠY HỌC HIỆN ĐẠI THIẾT KẾ MỘT SỐ BÀI HỌC CHƯƠNG “ KHÚC XẠ ÁNH SÁNG” VẬT LÝ 11 NHẪM PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC,TỰ LỰC CỦA HỌC SINH THPT MIỀN NÚI.....	43
2.1. Vận dụng LLDH hiện đại thiết kế bài học nhằm phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh THPT	43
2.1.1. Đặc điểm dạy học vật lý	43
2.1.2. Thiết kế bài học vật lí nhằm phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh THPT Miền núi	45
2.2. Phân tích vị trí, vai trò, cấu trúc chương “Khúc xạ ánh sáng” (Vật lý 11 cơ bản)....	47
2.2.1. Vị trí,vai trò chương “Khúc xạ ánh sáng”	47
2.2. Cấu trúc của chương “ Khúc xạ ánh sáng”	47
2.2.3 Mục tiêu cần đạt khi dạy chương “Khúc xạ ánh sáng” theo chuẩn kiến thức kĩ năng	48
2.3. Vận dụng quan điểm dạy học hiện đại thiết kế một số bài học chương “Khúc xạ ánh sáng” vật lý 11 nhằm phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh THPT Miền núi	49
Kết luận chương 2	88
Chương 3: THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM.....	89
3.1. Mục đích, nhiệm vụ của thực nghiệm sư phạm (TNSP).....	89
3.1.1. Mục đích của thực nghiệm sư phạm.....	89
3.1.2 Nhiệm vụ của thực nghiệm sư phạm.....	89
3.2. Đối tượng và phương pháp thực nghiệm sư phạm.....	89
3.2.1. Đối tượng của thực nghiệm sư phạm.....	89

3.2.2. Phương pháp thực nghiệm sư phạm	90
3.2.3. Không chế các tác động ảnh hưởng đến kết quả TNSP.	90
3.3. Chuẩn bị cho thực nghiệm sư phạm.....	91
3.3.1. Chọn lớp TN và ĐC.....	91
3.3.2. Các bài thực nghiệm sư phạm.....	91
3.3.3. Giáo viên cộng tác thực nghiệm sư phạm	92
3.4. Phương pháp đánh giá kết quả thực nghiệm sư phạm	92
3.4.1. Ước lượng các đại lượng đặc trưng cho TN sư phạm	92
3.4.2. Đánh giá, xếp loại	92
3.5. Kết quả và xử lý kết quả thực nghiệm sư phạm	94
3.5.1. Các kết quả định tính của thực nghiệm sư phạm	94
3.5.2. Phân tích và xử lý các kết quả bài kiểm tra của TNSP.....	95
3.6. Đánh giá chung về thực nghiệm sư phạm.....	109
Kết luận chương 3	110
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	111
TÀI LIỆU THAM KHẢO	113
PHỤ LỤC.....	115

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT, KÍ HIỆU

Chữ viết tắt, kí hiệu	Nội dung
GD-ĐT	Giáo dục và đào tạo
PP	Phương pháp
PPDH	Phương pháp dạy học
PPDHTC	Phương pháp dạy học tích cực
TTC	Tính tích cực
TLTHT	Tự lực trong học tập
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
THPT	Trung học phổ thông
SGK	Sách giáo khoa
TN	Thực nghiệm
ĐC	Đối chứng

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Trang

Bảng 1.1: Sử dụng sách phục vụ cho giảng dạy của giáo viên.....	38
Bảng 1.2: Phương pháp dạy học của giáo viên.....	39
Bảng 1.3: Mục đích, động cơ, hứng thú và cách thức học môn vật lý của HS.....	40
Bảng 1.4: Khả năng nhận thức, mức độ tích cực, tự lực của HS.....	40
Bảng 1.5: Những nguyên nhân ảnh hưởng đến quá trình học tập môn Vật lí.....	41
Bảng 3.1 Đặc điểm chất lượng học tập của lớp TN và ĐC	91
Bảng 3.3. Tổng hợp kết quả, thái độ , tình cảm, tác phong của HS.....	95
Bảng 3.4. Kết quả bài kiểm tra 1.....	96
Bảng 3.5. Bảng xếp loại - bài kiểm tra 1.....	96
Bảng 3.6. Bảng phân phối tần suất kết quả bài kiểm tra số 1	97
Bảng 3.7. Bảng phân phối thực nghiệm - bài kiểm tra 2	99
Bảng 3.7. Bảng xếp loại - bài kiểm tra 2.....	100
Bảng 3.9. Bảng phân phối tần suất kết quả bài kiểm tra số 2	102
Bảng 3.10. Bảng phân phối thực nghiệm - bài kiểm tra 3	104
Bảng 3.11. Bảng xếp loại - bài kiểm tra 3.....	105
Bảng 3.12. Bảng phân phối tần suất kết quả bài kiểm tra số 3	106
Bảng 3.13. Bảng tổng hợp các tham số thống kê qua ba bài kiểm tra TNSP	108

DANH MỤC CÁC HÌNH

Trang

Hình 1.3: Chu trình sáng tạo V.G. Ra- zu- mốp- xki.....	43
Biểu đồ 3.1: Biểu đồ xếp loại học tập lần 1	97
Đồ thị 3.1: Đồ thị đường phân phối tần suất bài kiểm tra số 1	98
Biểu đồ 3.2: Biểu đồ xếp loại học tập số 2	101
Đồ thị 3.2: Đồ thị đường phân phối tần suất bài kiểm tra số 2.....	103
Biểu đồ 3.3: Biểu đồ xếp loại học tập số 3	105
Đồ thị 3.3: Đồ thị đường phân phối tần suất bài kiểm tra số 3	106

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Luật Giáo dục, điều 28.2 đã ghi “*Phương pháp giáo dục phổ thông phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo của học sinh; phù hợp với đặc điểm của từng lớp học, môn học; bồi dưỡng phương pháp tự học, khả năng làm việc theo nhóm, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn, tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui, hứng thú học tập cho học sinh*”.

Tư tưởng trên cũng được thể hiện trong “Chiến lược phát triển giáo dục 2001- 2010” (ban kèm quyết định số 201/2001/QĐ – TTg ngày 28 tháng 12 năm 2001) của Thủ tướng Chính phủ ở mục 5.2: “ ***Đổi mới và hiện đại hóa phương pháp giáo dục. Chuyển từ việc truyền thụ tri thức thụ động, thầy giảng trò ghi sang hướng dẫn người học chủ động tư duy trong quá trình tiếp cận tri thức, dạy cho người học phương pháp tự học, tự thu nhận thông tin một cách có hệ thống, có tư duy phân tích tổng hợp, phát triển năng lực của mỗi cá nhân, tăng cường tính chủ động tích cực của học sinh, sinh viên trong quá trình học tập....***”

Tuy nhiên, thực tiễn dạy và học môn vật lý trong nhà trường THPT Miền núi hiện nay cho thấy, đa số giáo viên vẫn chỉ quan tâm đến việc truyền thụ kiến thức mà ít chú trọng đến việc phát triển tính tích cực, tự lực của học sinh. Năng lực tư duy của học sinh còn rất nhiều hạn chế, dẫn đến chất lượng giáo dục còn ở mức rất thấp. Phương pháp dạy học ở trường THPT Miền núi hiện nay chủ yếu vẫn là phương pháp truyền thống – thuyết trình có kết hợp với đàm thoại, thông báo kiến thức theo kiểu “đọc - chép” hay còn được gọi là truyền thụ một chiều. Giáo viên chưa phải là người tổ chức cho học sinh hoạt động nhận thức, học sinh chưa tích cực, tự lực học tập, chưa biết phương pháp tự học. Phương pháp dạy học này dẫn đến việc học thụ động, nặng về ghi nhớ lý của học sinh.

Xuất phát từ những vấn đề trên cho thấy, việc dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, tự lực của học sinh THPT Miền núi là rất cần thiết.